

**Консулативен Совет на Европските Судии (КСЕС)
Мислење број 8 (2006) на Консулативниот Совет на Европските
Судии (КСЕС) во однос на толкувањето на "улогата на судиите
во заштитата на владеењето на правото и човековите права во
контекст на тероризмот" од страна на
Комисијата на Министри во Советот на Европа**

Ова Мислење беше усвоено од КСЕС на неговата 7–ма седница
(одржана во Стразбур, на 8–10 ноември 2006 година)

A. ВОВЕД

a. Општ контекст

1. Со цел да се имплементира Акциониот план усвоен на 3–иот Самит на шефови на држави и влади на Советот на Европа¹, со кој од европските држави се бара да обезбедат ефикасна заштита на човековите права, притоа интензивирајќи ја борбата против тероризмот, Комисијата на Министри го задолжи Консултативниот Совет на Европските Судии (КСЕС), во текот на 2006 година да усвои Мислење во однос на *улогата на судијата и рамнотежата помеѓу заштитата на јавноста и човековите права, во контекст на борбата против тероризмот*².
2. Советот на Европа презема конкретни активности во борбата против тероризмот, со цел да ја постигне вистинската рамнотежа помеѓу заштитата на индивидуалните права и слободи и јавната безбедност. Активностите на Советот на Европа се засноваат на три главни цели:
 - зајакнување на законските мерки против тероризмот;
 - заштита на фундаменталните демократски вредности;
 - разгледување и разрешување на причините за тероризмот.
3. Овие конкретни активности резултираа во одреден број на правни инструменти на Советот на Европа, меѓу другите и следниве:
 - Европска конвенција за спречување на тероризмот (ЕТС Број 90) и Протоколот за измени и дополнувања (ЕТС Број 190);
 - Европска конвенција за екстрадиција (ЕТС Број 24) и прв и втор Дополнителен протокол (ЕТС Број 86 и ЕТС Број 98);
 - Европска конвенција за взаемна помош во кривичната сфера (ЕТС Број 30) и прв и втор Дополнителен протокол (ЕТС Број 99 и ЕТС Број 182);
 - Европска конвенција за трансфер на постапките во кривичната сфера (ЕТС Број 73);
 - Европска конвенција за компензација на жртвите на насилни кривични дела (ЕТС Број 116);
 - Конвенција за перење, претреси, заплена и конфискација на приноси од кривични дела (ЕТС Број 141);
 - Конвенција за компјутерски криминал (ЕТС Број 185) и Дополнителен протокол во однос на криминализацијата на дела од расистичка и ксенофобична природа, извршени преку компјутерски системи (ЕТС Број 189);

- Конвенција на Советот на Европа за превенција на тероризмот (CETS број 196);
 - Конвенција на Советот на Европа за перење, претреси, заплена и конфискација на приноси од кривични дела и финансирање на тероризмот (CETS Број 198).
4. Во контекст на ова Мислење, КЕСЕ се повикува и на други релевантни меѓународни инструменти усвоени од Европската Унија (обрнете посебно внимание на Акциониот план за борба против тероризмот на ЕУ³) и Обединетите Нации, меѓу другите и на следниве:
- Конвенција за спречување и казнување на кривични дела против меѓународно заштитени лица, вклучувајќи и дипломатски претставници, усвоена од Генералното Собрание на Обединетите Нации на 14 декември 1973 година;
 - Меѓународна конвенција против земањето заложници, усвоена од Генералното Собрание на Обединетите Нации на 17 декември 1979 година;
 - Меѓународна конвенција за спречување на терористичките бомбашки напади, усвоена од Генералното Собрание на Обединетите Нации на 15 декември 1997 година;
 - Меѓународна конвенција за спречување на финансирањето на тероризмот, усвоена од Генералното Собрание на Обединетите Нации на 9 декември 1999 година;
 - Меѓународна конвенција за спречување акти на нуклеарен тероризам, Њујорк, 13 април 2005 година;
 - Конвенција за престапи и други видови дела извршени во воздушни летала, потпишана во Токио на 14 септември 1963 година;
 - Конвенција за спречување незаконска заплена на воздушни летала, потпишана во Хаг на 16 декември 1970 година;
 - Конвенција за спречување на незаконски акти против безбедноста на цивилната воздушна пловидба, потпишана во Монреал на 23 септември 1971 година;
 - Конвенција за физичка заштита на нуклеарен материјал, потпишана во Виена на 3 март 1980 година;
 - Протокол за спречување незаконски акти на насилство на аеродроми, кои се користат за меѓународна цивилна воздушна пловидба, како дополнување на Конвенцијата за спречување на незаконски акти против безбедноста на цивилната воздушна пловидба, потпишана во Монреал на 24 февруари 1988 година;
 - Конвенција за спречување незаконски акти против безбедноста на поморската навигација, изготвена во Рим, на 10 март 1988 година;
 - Протокол за спречување незаконски акти против безбедноста на фиксните платформи, лоцирани на континенталниот гробен, изготвена во Рим на 10 март 1988 година;
 - Конвенција за означување на пластични експлозиви за потребите на нивна детекција, потпишана во Монреал на 1 март 1991 година;

5. Имајќи предвид дека некои од нивните одредби се релевантни во овој конкретен контекст, КСЕС, исто така, сака да обрне внимание и на Женевските Конвенции од 12 август 1949 година:
 - Конвенција (I) за подобрување на состојбата на повредените и болните членови на вооружените сили на терен;
 - Конвенција (II) за подобрување на состојбата на жртвите на бродолом, повредените и болните членови на вооружените сили на море;
 - Конвенција (III) за третманот на воените затвореници;
 - Конвенција (IV) за заштита на цивилни лица за време на војна.
6. КСЕС дополнително сака да се повика на своето Мислење Број 6 (2004 година) за фер судење во разумен рок и улогата на судиите во текот на судењето, земајќи ги предвид алтернативните можности за решавање на споровите и Мислењето Број 7 (2005 година) за правдата и општеството.

6. Однос помеѓу човековите права и потребата за преземање мерки против тероризмот

7. Советот на Европа, во повеќе наврати, веќе потенцираше дека борбата против тероризмот е можна, притоа истовремено почитувајќи ги човековите права.
8. Имајќи ја предвид ваквата цел, во јули 2002 година, Комисијата на Министри ги усвои⁴ Упатствата за човековите права и борбата против тероризмот. Овие Упатства ја потврдуваат обврската на државата да ги заштити сите луѓе од тероризмот, притоа повторувајќи го нужното одбегнување на произволни мерки, обезбедувајќи законитост на сите мерки, кои се преземаат во борбата против тероризмот, со забрана на било каков вид тортура.
9. Правната рамка која е содржана во упатствата, поконкретно се однесува на собирањето и обработката на персоналните податоци, мерките кои се поврзани со приватноста, апсењето, задржувањето во полиција и мерката притвор пред судењето, правните постапки, екстрадицијата и компензацијата на жртвите.
10. Во согласност со горенаведеното, во март 2005 година, Комисијата на Министри ги усвои⁵ Упатствата за заштита на жртвите од терористички акти, каде е потврдено нивното страдање и потребата да им се пружи помош и поддршка.
11. Секојдневното искуство и сегашните настани укажуваат на тоа дека, иако тероризмот не е нов проблем, од неодамна тој прерасна во феномен, присутен на меѓународно ниво. Борбата против тероризмот е специфичен и особено тежок предизвик за државите и органите на прогонот, а последователно и за правосудниот систем, кој мора да реагира на креативен начин, во рамки на Европската конвенција за човекови права.
12. Постои очигледен конфликт помеѓу тероризмот и уживањето на индивидуалните права и слободи, затоа што тероризмот не претставува само сериозна закана за основните права, вклучувајќи го и правото на живот и телесен интегритет и ги поткопува начелата на владеењето на правото и плуралистичката демократија, туку исто така, може да ги принуди државите да воведат одредени ограничувања, кои самите по

- себе, доколку не се внимава, можат да имаат негативни последици по човековите права.
13. Во овие рамки, КСЕС сметаше дека е прифатливо, како тело составено исклучиво од судии, да ја анализира улогата на судијата во заштитата на владеењето на правото и човековите права, во контекст на тероризмот.
 14. Според мислењето на КСЕС, судијата, кој ја поседува двојната функција на справување со повредите на законот и заштитата на уставните права и слободи на поединците, мора да има и клучна улога во правната рамка дефинирана од самата држава и мора да ги добие сите неопходни овластувања, кои му се потребни за успешно извршување на таквите задачи.
 15. Според КСЕС, доколку се смета дека тероризмот предизвикува специјални ситуации, во кои е оправдана примената на одредени привремени или специфични мерки, кои ограничуваат некои права, поради исклучителната опасност која е предизвикана, таквите мерки мораат да бидат утврдени со закон, мораат да бидат неопходни и пропорционални на целите и намерите на демократското општество (во однос на правото на изразување, погледнете го Членот 10, став 2 од Европската конвенција за човекови права, како и начелото 3, од Упатствата за човекови права и борбата против тероризмот) и тие мораат да бидат анализирани и под контрола во однос на нивниот легитимитет, од страна на оние судии, кои, согласно правните традиции на неколку држави, вообичаено имаат надлежност во конкретната правна сфера (граѓански, кривични или управни судови – наспроти *tribunaux d'exception* кои функционираат вон обичниот правен систем – погледнете ги и точките 26, 33–34 и 42 и текстот во продолжение).
 16. Ваквите мерки, во никој случај, не смеат да ги кршат правата и слободите на граѓаните до степен, кој би значел загрозување на самите основни начела на демократските општества.
 17. Имајќи ги предвид горе наведените општи коментари, потребно е да се анализираат импликациите од евентуалните мерки, кои би можеле да се преземат во рамките на управното право (дел Б) и кривичното право (дел В) во борбата против тероризмот, како и улогата на судијата во заштитата на слободата на изразување (дел Г).

Б. АДМИНИСТРАТИВНИ ЗАКОНСКИ МЕРКИ

18. Во реализацијата на нивната должност за заштита на населението преку спречување на терористички акти, државите, преку своите административни власти, можат да преземаат мерки, кои се разликуваат од кривичните санкции, применливи за терористичките кривични дела, кои биле веќе извршени.
19. Депортацијата на странци, барања за обезбедување виза и дозволи за постојан престој, контролата на идентитетот, забраната за здружување, забраната за собири, прислушкувањето, инсталирањето на видео камери и активностите на набљудување и следење преку употреба на информациската технологија, претставуваат примери на превентивни мерки, кои би можеле да се преземат.

20. Превентивните мерки, како што се мерките на казнување, бараат одржување на рамнотежа помеѓу обврската да се заштитат луѓето од терористички акти и обврската за заштита на човековите права.
21. Судите мораат да добијат многу важна улога во обидот да се обезбеди таквата соодветна рамнотежа. Се разбира, главната задача ја имаат државите, кои треба да ги пропишат и донесат, а административната власт да ги примени мерките, кои се неопходни за постигнување на таквата рамнотежа. Кога судовите соодветно ја применуваат легислативата, усвоена за потребите на борбата против евентуалните очекувани терористички закани, таквата легислатива и административните мерки мораат да бидат предмет и на анализа и контрола од страна на судовите, со цел да се обезбеди дека тие се законити, неопходни и пропорционални.
22. Во овој контекст, мораат да се запазат и меѓународните и европските правни инструменти, вклучувајќи ги и обврските кои произлегуваат од Европската конвенција за човекови права. Заштитата на националната безбедност може да резултира во ограничување на некои од индивидуалните права предвидени во Конвенцијата⁶.
23. Сепак, превентивните мерки против тероризмот, никогаш не смеат да значат кршење на основните права, како што е правото на живот (Член 2 од Европската конвенција за човекови права) или забраната за тортура или нечовечко или деградирачко однесување или казнување (Член 3 од Европската конвенција за човекови права).
24. Во однос на Членот 3, КЕСЕ бележи дека Европскиот суд за човекови права наведува дека тероризмот не може да биде оправдување за дерогација од апсолутната забрана на тортура или нечовечко и деградирачко однесување или казнување, без разлика на однесувањето на жртвата⁷. Ставот на Судот е дека, при проценката за постоењето на вистински ризик од третман, кој би значел кршење на Членот 3 во случаите на протерување, фактот што лицето се смета за опасно и закана за националната безбедност на државата, не е од материјално значење⁸.
25. Мора да се обезбеди ефективен пристап кон судска ревизија на управните акти, насочени кон спречување на тероризмот, како што е тоа предвидено во Препораката Rec(2004)20 на Комисијата на министри до државите членки, за судска ревизија на управните акти⁹. За да биде ефективна, согласно Членот 13 од Европската конвенција за човекови права, мерката мора да постои без разлика на прашањето, дали конкретното лице се смета и претставува опасност и закана за националната безбедност, или не¹⁰.
26. Судската ревизија се состои од анализа на евентуалното кршење на законот од страна на оние судии, кои, во согласност со правната традиција на неколку од државите, обично се надлежни во конкретната област од законот (во врска со ова и следните барања, погледнете ја препораката Rec(2004)20, спомената во точка 25). Судот – обично граѓански или управен суд – треба да биде во состојба да ги разгледа сите правни прашања и факти и на било кој начин, тој не треба да биде ограничен и обврзан од процесот на утврдување на фактите од страна на власта.
27. Правото на фер судење мора да биде посебно загарантирано (Член 6 од Европската конвенција за човекови права). Тоа значи, меѓу другото,

- дека мора да постои еднаков третман на сите странки во текот на постапката, која според својата природа мора да обезбеди фер борба на две спротивставени страни и тврдења.
28. Правото на фер судење предвидува дека целокупните докази прифатени од страна на судот, генерално, мора да бидат ставени на располагање на странките, со цел да бидат презентирани спротивставените аргументи¹¹. Прашањето кое се поставува е, до кој степен, ограничувањата во однос на пристапот до документацијата, сведоците или другите извори на докази, би можеле да бидат прифатливи, доколку се работи за причини од безбедносен карактер. Кога пристапот до доказниот материјал е обезбеден за адвокатите, но, не и за странките лично, затоа што директното презентирање на таквите извори на докази пред заинтересираните странки би можело да значи загрозување на јавниот интерес, можат да се појават потенцијално проблематични прашања, односно, дали тоа претставува значајно ограничување на ефективниот правен лек или правото на одбрана, или не¹². Без разлика какво ќе биде решението во однос на пристапот до доказите од страна на странките и адвокатите на одбраната, мислењето на КСЕС е дека не смеат да постојат ограничувања во однос на можноста судијата да оствари директен и личен пристап до доказниот материјал, сведоците и другите извори на докази, со цел на судот да му се овозможи утврдувањето на сите релевантни факти и донесување одлука во однос на ефективното правно средство (Член 13 од Европската конвенција за човекови права).
29. Горе наведените начела, исто така, се однесуваат и во однос на одлуките за протерување или депортација на странски лица или одбивање на поднесените барања за дозвола за постојан престој, или било која форма на заштита (на пример статус на бегалец или субсидијарна заштита), доколку евентуално постои обвинување за терористичка опасност или закана.
30. Иако Членот 6 од Европската конвенција за човекови права не е применлив во однос на протерувањето или депортацијата на странски лица¹³, правото на фер судење мора, исто така, да биде испочитувано и во однос на овие мерки (погледнете ја препораката Rec(2004)20, став 4).
31. КСЕС смета дека слични судски овластувања за надзор и контрола треба да бидат ефективно гарантирани и во однос на примената на одредени ограничувања на слободата на движење на странските лица, за кои постапките за протерување или депортација се во тек. Дополнително, мора да се обезбеди и соодветен надзор врз условите под кои се реализираат таквите ограничувања и тоа на слична основа, како во случајот на условите за притвор.
32. Како и да е, во никој случај не смеат да се преземаат непоправливи мерки во текот на одвивањето на самата постапка¹⁴. Тоа значи дека во текот на самата постапка, депортацијата никогаш не може да биде одобрена, доколку се загрозени некои од апсолутните права, како оние што се заштитени и гарантирани со Членот 2 и Членот 3 од Европската конвенција за човекови права¹⁵. Различните интереси од видот на јавниот поредок или националната безбедност – како што тоа на пример е споменато во Членот 1 од Протоколот Број 7 кон Европската

- конвенција за човекови права од 22 ноември 1984 година – не се од материјално значење, доколку се работи за апсолутни права.
33. Според КСЕС, поради деликатната обврска за гарантирање на основните права и слободи, надзорот и супервизијата на сите административни правни мерки во однос на протерувањето на странски лица (како и нивното претходно набљудување и следење), барањата за обезбедување виза, контролатата на идентитетот, забраната за здружување, забраната за собири, прислушкувањето, инсталирањето на видео камери и активностите на пронаоѓање и лоцирање на лица преку употреба на информациската технологија, треба да бидат доделени на обичните судови (вклучувајќи ги управните судови) воспоставени со закон, каде работат професионални судии, со полна гаранција за нивната независност.
34. Должноста за обезбедување ефективно правно средство може единствено да биде доверена на обичното судство и/или судии, затоа што се тие воспоставени во согласност со правните традиции на некои земји и поседуваат специјализирано знаење (на пример, управни судии – погледнете ја точка 26 погоре во текстот).

В. КРИВИЧНИ ЗАКОНСКИ МЕРКИ

35. Потребата за одговор на терористичките акти преку кривични законски мерки, веќе одамна е потврдена во различни текстови, изготвени и усвоени од страна на Советот на Европа (погледнете ја Препораката 703(1973) од Парламентарното собрание, за меѓународниот тероризам). Таквиот одговор вклучува преземање на соодветни мерки во националното независно законодавство од страна на државите (а); додека делот (б) ќе биде посветен на неизменетата улога на судијата, во текот на кривичните постапки за тероризам.

а. Независно законодавство

36. Многу држави го имаат вклучено посебното кривично дело "тероризам" во своите домашни кривични закони, на тој начин одразувајќи ја заедничката желба изразена во различните меѓународни инструменти на Обединетите Нации, Советот на Европа и Европската Унија.
37. Имајќи ја предвид важноста на кривичните дела кои се сметаат како терористички, како и процедуралните последици кои произлегуваат од нив, многу е важно основните начела од кривичното законодавство да се применуваат врз терористичките кривични дела, на ист начин, како и во случајот на било кое друго казниво дело, а елементите на таквиот престап да бидат јасно и прецизно дефинирани.
38. Придржувањето кон овие критериуми е од основна важност, не само за докажување на вината кај оние дела, кои вклучуваат директен напад врз лица или имот, туку и во сите случаи каде домашната легислатива овозможува класификација на одредени други видови дела, како што се подготвувањето или финансирањето на терористички активности, во својство на терорист.
39. Тероризмот не препознава државни граници, па така и законскиот одговор на државите во однос на истиот, мора да биде од меѓународен карактер. Постоечките меѓународни правни инструменти во оваа сфера,

обезбедуваат заедничка нормативна основа за борбата против тероризмот. Од голема помош за националните судии, особено во сферата на меѓудржавната соработка (на пример, во однос на размената на информации и помош во судството), би било доколку меѓународната заедница развие усогласени дефиниции за терористичките акти и дела, во согласност со стандардите содржани во Членот 7 од Европската конвенција за човекови права. Судиите пак, од нивна страна, како толкувачи на законот, при примената на законот, секогаш треба да ја имаат предвид меѓународната димензија на оваа појава.

б. Улогата на судијата останува неизменета во кривичните постапки за терористички акти

40. Во контекст на кривичното право, исто така, судиите имаат централна улога во обезбедувањето на соодветна рамнотежа, како во однос на содржината на законите, така и во однос на законските постапки, помеѓу потребата за откривање и гонење на актите на тероризам и заштитата на човековите права на лицата кои се осомничени или пак обвинети за извршување на таквите дела.
41. Имајќи ги предвид горе споменатите потреби, може да се разгледаат некои од прашањата поврзани со улогата на судијата во постапките во сферата на тероризмот.

и. Отфрлање на "*tribunaux d'exception*"

42. КЕСЕЗ забележува дека речиси универзалниот одговор од страна на европските држави во однос на барањето за рамнотежа помеѓу безбедноста наспроти тероризмот и заштитата на човековите права, беше одбивањето за воспоставување на "*tribunaux d'exception*" (погледнете ја точката 15 погоре) како реакција на моменталната закана наметната од тероризмот.
43. Државите треба да се потпрат на постоечката судска структура од која се очекува да ја постигне таквата рамнотежа – во согласност со општо прифатените закони во демократските држави, вклучувајќи ги меѓународните конвенции и особено Европската конвенција за човекови права.
44. Според КЕСЕЗ, улогата на судиите во случаите поврзани со терористички акти, не треба да се разликува од улогата која судијата ја има во однос на било кое друго кривично дело или престап, а самата природа на конкретното извршено дело не го оправдува непочитувањето на вообичаените правила, применливи врз надлежноста што ја имаат судовите.
45. Во секој случај, важноста на тероризмот сугерира дека кривичните дела од оваа категорија треба да се третираат од страна на оние судови, кои се надлежни за разгледување и одлучување на најсериозните кривични дела, каде таквата надлежност е поделена помеѓу националните судови.
46. КЕСЕЗ е свесен дека локалните услови или потреби во врска со безбедноста на самите судии, можат понекогаш да го оправдаат

- решението на специјализирани судови, кои би биле надлежни за случаи од сферата на тероризмот.
47. Како и да е, важно е ваквите специфични судови да имаат независни судии и да ги применуваат вообичаените правила за постапките, притоа целосно почитувајќи го правото на одбрана и генерално, правото на јавна расправа, на начин, кој во сите можни случаи ќе гарантира фер постапка.
 48. Потребно е да се избегнат ситуациите, во кои од една страна, истражителите имаат конкретно искуство во сферата на тероризмот, но, од друга страна, судиите и јавните обвинители би можеле да се соочат со потешкотии, поради недостаток на информации и знаење.
 49. Обуката на судиите мора да ги опфати сите области на кривично и финансиско право, релевантни за разбирањето на терористичките активности и мора да вклучува меѓународна димензија, со цел да се унапреди креирањето на судски мрежи, кои се од исклучителна важност за размена на информации и други форми на прекугранична соработка.
 50. Иницијативите за обука треба да бидат насочени и кон потенцирање на специфичната функција на судиите, кои секогаш мораат да одржуваат рамнотежа, помеѓу потребата од сузбивање на криминалот и почитувањето на основните права, дури и тогаш кога се бават со терористички активности.

ii. Улога на судиите во текот на истрагата

51. Според мислењето на КЕСЕС, без разлика на сериозноста на делото, во текот на сите фази на истрагата, судовите мораат да обезбедат, ограничувањата на индивидуалните права да бидат ограничени на ниво, кое е стриктно неопходно за заштита на јавниот интерес¹⁶. Судовите треба да извршат проценка на валидноста и легитимитетот на доказниот материјал, собран од истражителите и треба да го поседуваат неопходното законско овластување за одбивање докази, кои биле обезбедени по пат на тортура или нечовечко или деградирачко однесување, или преку кршење на правото на одбрана, или по пат на други незаконски активности. Судовите мораат да обезбедат, одлуките во врска со истрагите да бидат во согласност со правилата за фер судење и еднаков третман на сите заинтересирани страни.
52. Иако истрагите во одредени земји се спроведуваат од страна на специјални информативни служби, кои се клучен инструмент за истрагите и превенција на криминалот, активностите на таквите информативни служби не смеат да прераснат во кршење на важечките закони и мораат да бидат предмет на демократска контрола, во согласност со барањата содржани во Европската конвенција за човекови права¹⁷.
53. КЕСЕС смета дека сите наредби за замрзнување, заплена или конфискација на средства, насочени кон спречување на финансирањето на тероризмот, треба да бидат прецизно дефинирани со закон и во секој случај мораат да бидат предмет на судско овластување и редовна супервизија, затоа што истите можат да претставуваат сериозно кршење на правата на приватност и поседување имот.

54. Советот на Европа ја усвои Препораката Rec(2005)10 од Комисијата на министри во државите членки, за специјалните истражни техники во однос на сериозните кривични дела, вклучувајќи ги и актите на тероризам¹⁸.
55. Во оваа препорака се потенцира дека употребата на специјалните истражни техники е клучна алатка во контекст на борбата против сериозните кривични дела, веќе извршени или пак во подготвителна фаза, но, исто така, наведува дека таквите техники можат единствено да се користат во одредени рамки и во услови, кои мораат прецизно да се дефинираат со закон, под соодветна супервизија на судските власти или други "независни тела". КЕСЕС се сомнева дека супервизијата навистина може да биде доверена на "независни тела", освен на оние судии, кои, според правната традиција на повеќето држави, вообичаено се надлежни во конкретната правна област (погледнете ја точка 26 погоре). На концептот на "независни тела" му недостасува прецизност и тој не гарантира непристрасна постапка, како што тоа се бара во Член 6, став 1, од Европската конвенција за човекови права.
56. КЕСЕС смета дека таквите специјални истражни техники мораат да ги почитуваат начелата на легалност и пропорционалност. Тие, во секој случај, мораат да се третираат како привремени мерки и нивната примена треба да биде предмет на редовна супервизија и контрола (вклучувајќи, генерално, претходно овластување) од надлежниот суд.

iii. Улога на судиите за време на притворот

57. КЕСЕС потсетува дека одредбите од Членот 5, ставови 3 и 4 од Европската конвенција за човекови права, мора да се почитуваат во случај на притворските случаи во очекување на судење и осудени лица по основ на обвиненија за терористички акти¹⁹. Притворот е санкција која ја одредува судот за лица, чија вина е веќе утврдена. Сепак, во исклучителни случаи, лицето може да биде притворено пред донесување на судската одлука како превентивна мерка (приведување, одбивање на понудената гаранција пред формалното обвинение итн., како пред, така и во текот на судењето).

Притворање на осомничени лица

58. Што се однесува до приведувањето и притворот пред одлуката со која се утврдува вината, праксата е различна од држава до држава, од аспект на мерките со кои се ограничуваат човековите права, прифатливи за секоја земја поединечно. Па така, одредени земји, во случаи на тероризам, го имаат продолжено периодот на задржување во полиција, па дури и на притворот, кои се инаку предвидени во вообичаеното законодавство, додека другите држави немаат намера да отстапуваат од одредбите содржани во истото.
59. Имајќи предвид дека слободата на движење е едно од основните права во демократските земји, КЕСЕС смета дека сите мерки, кои би можеле да претставуваат пречка во уживањето на ова право, мораат прецизно да бидат утврдени со закон, но, исто така, судиите – во нивното својство на луѓе што ги гарантираат индивидуалните слободи – мора да

- ја добијат и задачата за супервизија и надзор врз мерките на приведување и притвор, кои биле одредени пред да се утврди вината.
60. Ваквата супервизија значи дека судијата треба да биде во состојба да го верификува постоењето на законските и фактички услови потребни за притворот (што би значело и верификација на основата за сомневањето, врз основа на обвинувањата, за кои навремено треба да биде информирано притвореното лице), да се увери дека постои гаранција за личниот дигнитет и правото на одбрана, да обезбеди, дека ограничувањето на овие права, неопходно поради природата на фактите на самиот случај, е стриктно пропорционално на целта која треба да биде остварена и дека на тој начин не се влијае штетно на самото начело за правото на одбрана. Судијата мора да провери, дали притвореното лице е подложено на тортура или било какво друго нечовечко или деградирачко однесување, да ги прогласи за незаконски сите мерки на притворање кои се тајни, или неограничени според времетраењето (судијата е оној, кој треба да ја одреди должината на притворот), или кои не гарантираат појавување на лицето пред надлежниот суд, согласно законот. Доколку, во текот на извршувањето на овие функции, судијата открие дека лицето можеби било предмет на тајно апсење, држење во притвор и/или пренесување на друга локација, судијата е должен случајот да го пријави на соодветните власти, задолжени за кривичните истраги.

Притвор по завршувањето на судскиот процес

61. Што се однесува до притворот на лица чија вина била утврдена, КСЕС смета дека сериозноста на терористичките кривични дела не е оправдување за било каква дерогација од општите правила одредени со закон, во сферата на кривичните постапки и мерките на притвор. Тоа особено значи дека судиите не можат да бидат овластени да применуваат кривични санкции согласно стандардите за докажен материјал, кои би претставувале дерогација, односно отстапување од општо прифатените правила.

Притворски услови

62. Ова мислење не е најсоодветното место за дискутирање на условите на притвор, иако ова прашање заслужува понатамошно разгледување во некое од идните мислења на КСЕС²⁰. Ова прашање ги изразува потешкотиите во однос на исполнување на барањата за почитување на човековите права и заштитата на јавниот интерес. Во многу земји постои големо искушение да им се даде автоматски приоритет на безбедносните прашања, кои можат да носат и ризик од евентуална злоупотреба.
63. КСЕС, за моменталните потреби, го обрнува вниманието и на Препораката Rec(2006)2 од Комисијата на министри од државите членки, во врска со Европските затворски правила, усвоена на 11 јануари 2006 година.
64. На лицата кои биле уапсени како осомничени терористи, мора да им се гарантира брз пристап до правна помош и застапување од страна на адвокат по сопствен избор, без разлика каде се тие притворени.

Судовите треба да се во состојба да одобрат одредени олеснувања и донесат соодветни одлуки, со цел да се обезбеди притворените лица да не бидат подложени на нечовечко или деградиреачко однесување или казнување и судиите треба да бидат во состојба (доколку тие сметаат дека е потребно и по нивен предлог) да извршат инспекција на било која локација која се користи за притвор и мораат да имаат слободен пристап до сите притворени лица.

iv. Улога на судиите во заштитата на сведоците, жртвите и соработниците на правдата

65. Судските процеси за терористички дела, често се засноваат на сведочењето на лица, кои се блиску поврзани со терористичките групи и кои се поранливи од другите во однос на евентуалната употреба на техники на заплашување врз нив самите или други луѓе блиски до нив. Токму затоа, се поставува прашањето на заштита на овие лица.
66. Жртвите на терористички акти треба, исто така, да бидат заштитени од евентуални притисоци или закани, кои инаку би можеле да ги спречат, тие да се појават пред судот.
67. Заштитата на сведоците би можела да биде тешко изводлива доколку се заснива единствено на национална основа, имајќи ги предвид условите во земјата во која тие се лоцирани. Токму затоа, потребна е меѓународна соработка, во согласност со стандардите, кои веќе се развиени во другите сфери на соработка²¹.
68. Судијата мора да постигне рамнотежа помеѓу потребата од заштита на сведоците/жртвите на кривичното дело и правото на обвинетиот за непристрасна и фер судска постапка. Таквата рамнотежа предизвикува потешкотии, кога сведоците и жртвите се вклучени во одредена програма за нивна заштита и во таквите случаи, контактот помеѓу осомничените лица и/или нивните адвокати на одбраната може да биде оневозможен, дури и за време на самото судење.
69. Сугестијата на КЕС е, имајќи предвид дека улогата на судијата вклучува и обезбедување на правото на одбрана и еднаков третман на сите странки во постапката, дека судиите – во случаите каде сведоците се отсутни од судот или анонимни, па затоа обвинетиот не бил во можност да ги оспори нивните тврдења или пак да им постави прашања – осудителната пресуда не смеат да ја засноваат единствено врз или во пресудна мерка, врз изјавите дадени на истражителите од страна на сведоците.
70. Судските системи се соочуваат со дополнителни предизвици, кога борбата против тероризмот се заснова на елементи обезбедени од разузнувачките служби (што често вклучува и прекугранична размена на разузнувачки податоци). Во тие случаи, заштитата на изворите, сведоците и членовите на разузнувачките служби, е исто така, од особена важност. КЕС смета дека во оваа сфера треба да се применат слични начела, како оние споменати во точка 69.
71. Од друга страна, според КЕС, судијата, исто така, треба да ги земе предвид и меѓународните законски одредби, вклучувајќи ја и антитерористичката легислатива, притоа штитејќи ја положбата на жртвите на сериозни кривични дела, особено кога тие се и сведоци во одреден случај. Во секоја фаза од постапката судијата мора да се увери

дека се преземени сите потребни ефективни мерки, за наводните жртви да можат целосно да ги уживаат своите права, истовремено, притоа обезбедувајќи и целосна почит за правата на обвинетото лице. Кога со соодветни овластувања не се задолжени другите власти, или пак кога таквите власти не обезбедат соодветни мерки, судијата мора да биде во состојба да ја обезбеди безбедноста на жртвите, заштитата на нивните семејства и нивниот приватен живот, пристапот до правдата, како и соодветниот третман и бесплатната правна помош. Ваквите овластувања не смеат да бидат неразумно ограничени од страна на други државни тела и органи, поради финансиски или било кои други причини.

72. Дополнително, КЕСС предлага, кога се задоволени специфичните услови предвидени со законот, жртвата да добие и соодветна компензација, на пример од државата или преку конфискација на имотот на извршителите на делото, со цел, тој да се искористи за компензација на жртвите²².
73. Конечно, КЕСС потенцира дека е потребно државата да ја гарантира безбедноста на истражителите, судиите и административниот кадар во судството, кои работат на постапки поврзани со дела од сферата на тероризмот.

Г. УЛОГА НА СУДИЈАТА ВО ЗАШТИТАТА НА СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И ДРУГИТЕ ПРАВА И СЛОБОДИ

74. Тероризмот ги поткопува самите темели на демократијата.
75. И покрај зголемените терористички активности, КЕСС смета дека националните судии мораат секогаш да ги почитуваат основните начела на владеењето на правото, кои се од клучна важност во секое демократско општество, вклучувајќи ја слободата на изразување и другите индивидуални права. Имајќи предвид дека борбата против тероризмот не смее никогаш да доведе до поткопување на вредностите и слободите, кои терористите имаат намера да ги уништат, од клучна важност за демократиите е, судовите да продолжат да делуваат како бранители на клучната демаркациона линија помеѓу демократското општество и општество кое возвраќа и се бори, користејќи методи кои значат ограничување на слободата на изразување или пак кршење на други права и слободи, како што се правата на малцинствата или политичките слободи.
76. Кога се зборува за улогата на судијата, како толкувач на законот, во процесот на идентификација на дела, кои би можеле да се подведат под дефиницијата на тероризмот, КЕСС би можел да се повика и на: Рамковната Одлука на Советот 2002/475/JHA, со која Европската Унија бара од своите држави членки, да ги третираат како терористички акти и да обезбедат список на казниви национални кривични дела, кои, "со оглед на нивната природа или контекст, можат да предизвикаат сериозна штета за државата или некоја меѓународна организација, доколку се извршат со цел населението сериозно да се заплаши, или пак доколку значат вршење притисок врз владата или некоја меѓународна организација, со цел таа да изврши или пак да се воздржи од извршување на некаква активност, или пак доколку значат сериозна дестабилизација или уништување на основните политички, уставни,

- економски или социјални структури во земјата или некоја меѓународна организација". Од државите членки се бара да ги прогласат за казниви и намерно извршените дела на "раководење со терористичка група" или учество во нејзините активности.... знаејќи дека таквото учество ќе придонесе кон нејзините криминални активности и да обезбедат казнување на делата на иницирање, помагање или поттикнување, или генералниот обид за извршување на било кое од претходно споменатите дела.
77. Како и да е, во точката 10 од Рамковната Одлука се наведува дека намерата на ниту еден елемент од истата, не е да се намалат или ограничат основните права или слободи (вклучувајќи го и правото на собирање и здружување, слободата на изразување, правото за синдикално организирање и членување, правото на штрајк и демонстрации итн.). Членот 5, исто така, предвидува дека евентуалните казни не треба да бидат само ефективни и опоменувачки, туку и пропорционални. КЕСЕС се согласува со таквиот пристап.
78. Дополнително, КЕСЕС ја разбира и прифаќа потребата и должноста на државите да обезбедат слободно и безбедно општество, но смета дека тоа треба да се постигне преку законите и нивната правилна примена, притоа не жртвувајќи ги основните слободи.
79. Мислењата кои се обидуваат да го оправдаат тероризмот како реакција на политичкото, идеолошко, религиозно и економско угнетување во одредени области во светот, предизвикуваат специфични проблеми. Имајќи предвид дека во одредени случаи, таквите постапки можат да претставуваат опасност за демократското општество, сè пошироката забрана на изразите на величење и пофалба или глорификација ("*Apologie du terrorisme*"), во последно време, станува една од важните дополнителни реакции во однос на заканата од тероризмот.
80. Општо земено, постои јасна разлика меѓу тврдењата и постапките, кои претставуваат практикување на основните права и слободи, дури и кога тие се проблематични или политички мотивирани и незаконското иницирање, поттикнување, подржување или славење на криминалните акти на тероризам. Уште на самиот почеток, ваквата разлика треба да биде поставена од законодавецот, а применета од извршната власт, но, начинот на која истата ќе биде поставена и применета, мора да може да се анализира и оценува од страна на судот. Судовите во една демократија можат и требаат да ги земат предвид мислењата и ставовите на другите делови од власта и државата, но, ја имаат и независната должност да ја разгледаат неопходноста и пропорционалноста на мерките, кои би можеле да значат кршење на основните права, гарантирани со националниот устав или со Европската конвенција за човекови права.
81. Терористичките дела треба да бидат јасно дефинирани во легислативата и предмет на вообичаеното кривично право. Одлуката за тоа, дали конкретната активност е во спротивност со законот, треба, исто така, да ја носат редовните судови, во согласност со владеењето на правото и Европската конвенција за човекови права и врз основа на доказите, обезбедени со дозволени средства и начини, без постоење на било каков несоодветен притисок. Судовите можат да преземаат времени и претходни мерки, кои им стојат на располагање во сферата на граѓанското и кривичното право, со цел да ја забранат или ограничат

- изработката и растурањето на одредени материјали, чие публикување или употреба може да вклучува или предизвика нарачка или извршување на терористичко кривично дело.
82. Судиите се соочуваат со тешки и понекојпат контраверзни одлуки, кога утврдуваат дали националната легислатива ги почитува основните права или слободи и дали одреден акт претставува терористичко дело, во рамки на опфатот на таквата легислатива. Ваквите потешкотии можат да бидат особено изразени кога прашањето е дали одредени зборови или акти значат незаконско поттикнување за извршување терористички акт, или пак пофалба на тероризмот. Исто така, праксата покажува дека судиите, врз основа на постоечките дефиниции на тероризмот на национално и меѓународно ниво, можат да се сретнат со потешкотии во својот обид да утврдат дали одредени насилни политички активности, обично извршени или кои треба да бидат извршени во странство, и/или нивното финансирање или обуката и регрутацијата со цел делото да биде извршено, треба да се сметаат за терористички акти или не, затоа што во одредени случаи тие можат да вклучуваат и поединечна или колективна самоодбрана, согласно Членот 51 од Повелбата на Обединетите Нации.
83. Терористичките случаи, а особено оние кои ги предизвикуваат горенаведените потешкотии, обично се одблизу следени од медиумите и општата јавност, многу често со доста критика и дебати во однос на судските одлуки. Напорите на државите за спречување на тероризмот, доведоа до криминализација на одредени акти, чија класификација како кривични дела, со една тенка линија е одвоена од активностите кои би можеле да значат само практикување на слободата на изразување или уживање на политичките слободи. Според КЕС, одлуката на државите, на судиите да им ја доверат одговорноста за дефинирањето на разликата во таквата класификација, бара таквите видови судски постапки да се водат во една смирена атмосфера.
84. Како политичарите, така и медиумите мораат да се воздржат од обидите да извршат притисок или да вршат напади врз судиите, надвор од она што би можело да се смета за легитимна критика. Мора да постои соодветно независно тело чија должност би била да реагира на таквите напади (погледнете го Мислењето на КЕС Број 6, став С13). Според КЕС, самото судство мора да обезбеди судски постапки кои ќе бидат спроведувани од добро обучени професионални судии. Треба да постојат соодветни активности на обука, кои ќе им помогнат на судиите да го унапредат своето разбирање на тероризмот и неговиот историски, политички и социјален контекст.
85. Основната порака е дека законите за безбедноста и владеењето на правото, предизвикани од тероризмот, не смеат да бидат причина за воведување мерки, кои самите по себе, би значеле кршење на основните демократски вредности, човекови права или начела на владеењето на правото. Ова е порака, која, доколку биде спроведена во целост, го намалува ризикот, самите мерки кои биле преземени во борбата против тероризмот, да бидат причина за нови тензии или пак за унапредување на самиот тероризам. Тоа е порака која мора да биде разбрана и прифатена од јавноста, политичарите, медиумите и судовите во сите демократски општества.

РЕЗИМЕ НА ПРЕПОРАКИТЕ И ЗАКЛУЧОЦИТЕ

Имајќи ги предвид горенаведените тврдења, препораките на КЕС до државите се следниве:

- а. да се вршат консултации со националното судство во процесот на изготвување на легислативата, која би можела да влијае врз основните и процедуралните права и да се обезбеди дека сите преземени административни или репресивни мерки во борбата против тероризмот, кои би влијаеле врз правата на луѓето, се контролирани од страна на независно судско тело или власт;
- б. да се одбие воспоставувањето на *tribunaux d'exception* или легислатива која не е компатибилна со универзално прифатените и признати права, или во контекст на административните мерки преземени за спречување на терористички акти, или во контекст на кривичната судска постапка;
- в. да бидат внимателни, со цел, фундаменталните начела на кривичното право, во случајот на терористичките акти да се применуваат на ист начин, како што тоа би се правело и во случајот на било кое друго кривично дело, со обезбедување на јасна и прецизна дефиниција на конститутивните елементи на овие дела;
- г. да ја олеснат меѓународната соработка во борбата против тероризмот, особено во текот на разработката, под покровителство на меѓународните организации, на заедничките дефиниции на делата поврзани со тероризмот;
- д. да ја гарантираат безбедноста на сведоците и жртвите од актите на тероризам, како и безбедноста на истражителите, судиите и други лица од судството кои работат на ваквите случаи.

На националните правосудни системи, КЕС им го препорачува следново:

- а. да го унапредат своето разбирање на тероризмот и неговиот историски, политички и социјален контекст, како и нивното познавање на релевантните национални и меѓународни правни инструменти;
- б. во практикувањето на својата функција на толкувачи на законот и гаранти на индивидуалните права и слободи, од една страна, да обезбедат, кривичното дело "тероризам" (вклучувајќи го и поттикнувањето, подготовката за извршување таков акт и финансирањето на таквите акти) да ја исполни предвидената цел од законодавецот и од друга страна, кривичното гонење за "тероризам" да не биде злоупотребено, истовремено уверувајќи се дека постои рамнотежа меѓу заштитата на јавните интереси и почитувањето на човековите права и основни слободи;
- в. да бидат континуирано уверени и да обезбедат постоење на соодветна рамнотежа помеѓу потребата за заштита на сведоците и жртвите од терористичките акти и правата на лицата кои биле вклучени во извршувањето на тие дела.

- 1 Варшава, 16–17 мај, 2005 година.
- 2 956–та седница на Замениците Министри (15 февруари 2006 година).
- 3 Совет на Европската Унија, 5771/1/06.
- 4 804–та седница на Замениците Министри, 11 јули 2002 година.
- 5 917–та седница на Замениците Министри, 2 март 2002 година.
- 6 Член 8 (право на почит на приватниот и семејниот живот), Член 9 (слобода на размислување, убедување и религија), Член 10 (слобода на изразување) и Член 11 (слобода на собири и здружување).
- 7 Погледнете ја пресудата на Европскиот суд за човекови права, предмет Чахал (Chahal) против Велика Британија (15.11.1996), став 79: “(Европскиот суд за човекови права) е сосема свесен за огромните потешкотии со кои се соочуваат државите во овие модерни времиња, во заштитата на нивните заедници од терористичкото насилство. Сепак, дури и во такви услови, Конвенцијата апсолутно ја забранува тортурата или нечовечното или деградирачко однесување и казнување, без разлика на постапката, односно извршеното дело од поединецот.”
- 8 Погледнете ја пресудата на Европскиот суд за човекови права, предмет Чахал (Chahal) против Велика Британија (15.11.1996), ставови 80 и 149.
- 9 Усвоена од Комисијата на министри на 15 декември 2004 година.
- 10 Погледнете ја пресудата на Европскиот суд за човекови права, предмет Чахал (Chahal) против Велика Британија (15.11.1996), став 151: Во такви случаи, имајќи ја предвид иреверзибилната природа на штетата која може да биде предизвикана, доколку се материјализира ризикот за таквата злоупотреба и важноста која Судот му ја дава на Член 3, концептот на ефективно правно средство согласно Членот 13 бара независна анализа на тврдењето дека постои разумна и оправдана причина за страв од реален ризик на третман, кој би бил во спротивност на Членот 3. Ваквата анализа мора да се изврши, притоа не земајќи го предвид она што лицето го сторило, како оправдување на протерувањето, или евентуална закана за националната безбедност на државата која го врши протерувањето.”
- 11 Погледнете ја Препораката Rec(2004)20: Сите постапки според нивната природа треба да претставуваат рамноправен судир на две спротивставени страни. Сите докази прифатени од судот, генерално, мора да бидат ставени на располагање на странките, со цел да бидат презентирани спротивставените аргументи (став В.4.d).
- 12 Во пресудата во предметот Чахал, Европскиот суд за човекови права се бави со прашањето на пристапот на странките до доказниот материјал, повикувајќи се индиректно на канадската легислатива: “Заинтересираните страни (...) го споделуваат мислењето дека судската анализа не претставува ефективно правно средство во случаите каде е загрозувана националната безбедност. Членот 13, во најмала рака, предвидува постоење на некое независно тело кое ќе ги разгледа сите факти и докази и ќе смее да донесе одлука, која ќе биде обврзувачка за Министерот за надворешни работи. Во врска со ова, Амнести Интернешнал, Либерти, AIRE Центарот и JCWI (...) му обрнаа внимание на судот во однос на постапката, која се применува во вакви случаи во Канада. Согласно Законот за имиграција на Канада од 1976 година (изменет и дополнет со Законот за имиграција д 1988 година), судиите

од сојузните судови се оние кои вршат претрес, притоа разгледувајќи ги сите докази, при што подносителот добива писмен извештај, резиме, во кој детално се објаснува случајот против него или неа, при што лицето може да има свој застапник и може да приложува сопствени докази. Доверливоста на материјалите од безбедносен карактер се обезбедува на тој начин, што таквите докази се разгледуваат во отсуство на подносителот и неговиот законски застапник. Сепак, во вакви услови, нивното место го завзема одобрен советник–адвокат, поучен од судот, кој ја минал безбедносната проверка, кој врши распит на сведоците и генерално помага на судот во проверката на основаноста на обвинението. Подносителот добива резиме–извештај за доказниот материјал добиен во текот на постапката, во кој, чувствителните податоци се избришани.”

¹³ Погледнете ја на пример, пресудата на Европскиот суд за човекови права, предмет Мауија (Maouiа) против Франција (5.10.2000), став 40: “Заклучокот на судот е дека одлуките во врска со влезот, престојот и депортацијата на странските државјани не се поврзани и не влијаат врз утврдувањето на граѓанските права или обврски на апликантот, или кривичните пријави против него, во рамки на значењето на Членот 6 од поглавјето 1 од Конвенцијата”.

¹⁴ Погледнете ја пресудата на Европскиот суд за човекови права, предмет Маматкулов и Аскарот против Турција, 4.02.2005, став 124: “Навистина, може да се каже дека, без разлика за каков правен систем се работи, соодветната примена на правдата бара да не се преземаат непоправливи мерки и активности за времетраење на самата постапка”.

¹⁵ Погледнете ја веќе споменатата пресуда во случајот Чахал, според која Конвенцијата целосно ја забранува тортурата.

¹⁶ Што се однесува до улогата што јавното обвинителство може да ја има во обезбедувањето на заштитата на човековите права, погледнете ја Препораката Rec(2000)19 за улогата на јавното обвинителство во кривичната правда. Во некое од своите идни мислења, КЕС во детали ќе ги анализира односите помеѓу судството и јавното обвинителство (погледнете го Рамковниот план за глобална активност за судиите во Европа, Документ ССЈЕ (2001) 24).

¹⁷ Погледнете на пример: “Венецијанска Комисија: Служби на внатрешна безбедност во Европа” (CDL/Inf (98)6).

¹⁸ Согласно Препораката Rec(2005)10, специјалните истражни техники се: “техники применети од надлежните власти во контекст на кривичните истраги, за потребите на откривање и истрага на сериозни кривични дела и осомничени лица, насочени кон собирање информации на начин, на кој нема да се привлече вниманието на лицето кое е цел на таквите мерки и техники”.

¹⁹ Член 5, став 3 од Европската конвенција за човекови права: “Секое уапсено или задржано лице во согласност со одредбите од став 1.в од овој член, ќе биде веднаш изведено пред судија или друго со закон овластено лице со судски овластувања и има право да му се суди во разумен рок или да биде пуштено на слобода очекувајќи го почетокот на судскиот процес. Ослободувањето може да биде условено со давање на одредени гаранции за подоцнежното појавување пред судот.” Член 5, став 4 од Европската конвенција за човекови права: “Секое лице што е

лишено од слобода преку апсење или задржување има право да поведе постапка, во која во брза постапка судот ќе решава за законитоста и оправданоста на неговото притворање, во која судот ќе нареди негово ослободување, доколку заклучи дека задржувањето било незаконито.” Дополнително, во пресудата во предметот Брoган и други против Велика Британија (29.11.1988), во ставот 61, Европскиот суд за човекови права наведува дека истрагата на терористичките кривични дела несомнено предизвикува специјални проблеми за власта. Судот прифаќа дека, под услов да постојат соодветни мерки на безбедност, контекстот на тероризам во овој конкретен случај “има ефект на продолжување на временскиот период за време на кој власта може, без притоа да го крши Член 5 став 3, да го држи во притвор осомниченото лице за сериозни кривични дела од сферата на тероризмот, пред истото да се појави пред судија или друго овластено лице. Потешкотиите кои ги потенцира власта, во однос на судската контрола врз одлуките за апсење и притворање на осомничени терористи, можат да влијаат врз начинот на примената на Членот 5, став , на пример преку барање на соодветни процедурални мерки на внимание, имајќи ја предвид природата на кривичното дело за кое постои сомневање. Сепак, тие не можат да го оправдаат, согласно Член 5, став 3, комплетното отфрлање на “навремената” судска контрола”. Судот додава дека можноста за флексибилност при толкувањето и примената на концептот на “навременост” е многу ограничена (став 62). Според мислењето на Судот, дури и најкраткиот од четирите периоди на притвор во конкретниот случај, односно четири дена и шест часа минати во полициски притвор, не соодветствува со прецизните граници за дозволеният временски период, дефинирани во првиот дел од Член 5, став 3. “Несомнениот факт дека апсењето и притворањето на апликантите биле предизвикани од легитимната цел за заштита на заедницата во целост од евентуален терористички напад, самиот по себе не е доволен, да обезбеди придржување кон специфичните барања содржани во Член 5, став 3.”

20 Погледнете го Рамковниот глобален акционен план за судиите во Европа, усвоен од страна на Комисијата на министри на нејзината 740–та седница, Документ ССЈЕ (2001)24.

21 Препорака до државите членки Rec(2005)9 на Комисијата на министри на Советот на Европа, во врска со заштитата на сведоците и соработниците на правдата. Погледнете ги и Упатствата за заштита на жртвите од терористички акти, усвоени од страна на Комисијата на министри на Советот на Европа на 2 март 2005 година, потоа Препораката Rec(85)11 до државите членки од Комисијата на министри за положбата на жртвата во рамки на кривичниот закон и кривичната постапка и Препораката Rec(97)13 до државите членки од Комисијата на министри во врска со заплашувањето на сведоците и правата на одбраната.

22 Погледнете ги Упатствата за заштита на жртвите од терористички акти: “Жртвите на терористички акти треба да добијат фер, соодветна и навремена компензација за претрпената штета и страдање. Кога компензацијата не може да се обезбеди од други извори, а собено преку конфискација на имотот на извршителите на делата, организаторите и спонзорите на терористичките акти, тогаш, државата на чија територија

се случил терористичкиот напад, мора да даде свој придонес во компензирањето на жртвите за претрпената директна физичка или психолошка штета и страдање, без разлика на нивната националност (начело 7.1)“.